

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/V/KSO/2019/433

BETREFT: uitbesteden van de verkoop van studiemateriaal en de schoolfacturatie aan een externe, commerciële organisatie.

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 28 juni 2019

1.2. Vraagsteller

David de Vaal, coördinator bij het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen VZW

1.3. CZB

Op 28 juni 2019 ontvangt het secretariaat van de Commissie een e-mailbericht met de vraag. Bij e-mail van 3 juli 2019 bevestigt het secretariaat de ontvangst van de vraag. Bij e-mail van 14 augustus 2019 wordt de vraagsteller uitgenodigd voor de zitting van de Commissie van 16 september 2019.

2. INHOUD van de VRAAG

In het kader van haar werking die focust op sociale uitsluiting in het secundair onderwijs en gelet op de bevoegdheid van de Commissie inzake de kosteloosheid van het onderwijs legt het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen drie vragen in hun principiële vorm voor aan de Commissie:

1. Wat zijn de voorwaarden waaronder een school de levering en facturering van schoolboeken en ander noodzakelijk schoolmateriaal kan uitbesteden aan een externe, commerciële organisatie?

De vraagsteller stelt vast dat de ontwikkeling waarbij steeds meer leerlingen zonder schoolboeken of noodzakelijk schoolmateriaal in de les zitten doordat de levering en facturering van schoolboeken zonder meer uitbesteed wordt aan externe, commerciële organisaties en hun ouders de kostprijs van die boeken en/of het nodige schoolmateriaal niet kunnen dragen (zie advies CZB/V/KSO/2013/338 van de Commissie), zich verder heeft doorgezet en dat problematische situaties steeds meer en scherper aan het licht komen.

In dat verband stelt de vraagsteller een aantal zaken vast:

- Steeds meer kinderen zitten gedurende een lange tijd in de les zonder schoolboeken of het noodzakelijke schoolmateriaal omdat ouders die boeken en/of materialen moeten aankopen

via een externe, commerciële speler die het principe hanteert “niet betaald = geen boeken”. De mensen in armoede in de verenigingen binnen het Netwerk tegen Armoede maken zich door het stigmatiserend effect hiervan zorgen over de mogelijke effecten op de leerprestaties, het welbevinden en de onderwijskansen van hun kinderen.

- Ouders kunnen niet meer bij de school terecht met vragen rond het betalen van de schoolboeken maar worden onmiddellijk doorverwezen naar de commerciële organisatie.
- Bij die commerciële organisatie stoten ouders op een commerciële eerder dan een pedagogische logica. Zo kunnen ouders bijvoorbeeld geen schoolboeken bestellen voor een jonger broertje of zusje omdat er nog een rekening openstaat van het vorig schooljaar van een oudere broer of zus en worden ze niet automatisch op de hoogte gebracht van de mogelijkheid tot een afbetalingsplan. Tegelijkertijd probeert de commerciële speler samen met de schoolboeken heel wat andere schoolbenodigdheden aan de ouders te verkopen door de indruk te wekken dat ook die noodzakelijk of gunstig zijn voor de schoolcarrière en onderwijskansen van hun kind.

De vraagsteller wijst op het standpunt van de Commissie dat scholen moeten zoeken naar een evenwicht tussen de verantwoordelijkheid van de ouders voor het betalen van de leermiddelen en de verantwoordelijkheid van de school om de maximale gelijke behandeling van haar leerlingen na te streven en de weerslag van een beperkte financiële of administratieve draagkracht van ouders op pedagogische relatie zo veel als mogelijk te verminderen en dat de schuldenproblematiek moeten beschouwd worden als een aangelegenheid tussen school en ouder waar leerlingen zo weinig mogelijk in betrokken worden.

Aan de Commissie wordt gevraagd hoe scholen de naleving van deze verplichtingen en verantwoordelijkheden toch kunnen waarborgen wanneer de levering en facturering van schoolboeken wordt overdragen aan een externe, commerciële organisatie.

Waar de Commissie eerder bevestigde dat het werken met een externe aanbieder voor de aankoop van schoolboeken en/of schoolmaterialen de school niet ontslaat van haar zorgverplichting voor individuele probleemsituaties, wordt de vraag gesteld of scholen niet voorbijgaan aan die zorgverplichting wanneer zij de levering opdragen aan een externe, commerciële organisatie die vervolgens zelf bepaalt welk beleid zij hanteert ten opzichte van de betalingsmodaliteiten, de opvolging van de openstaande schulden, het al dan niet toestaan van afbetalingsplannen en de toegang tot de dienstverlening voor mensen met openstaande schulden.

2. Mag een school het opstellen, versturen en innen van de schoolrekening uitbesteden aan externe commerciële organisaties?

Die praktijk roept bij de vraagsteller de vraag op of een school in dat geval nog wel haar verantwoordelijkheid kan opnemen om het effect van de beperkte financiële draagkracht van de ouders op de pedagogische relatie tussen de leerling en de school zo veel als mogelijk te beperken.

In ondergeschikte orde wordt de vraag gesteld of een school in dat geval ook mag weigeren nog langer aanspreekpunt te zijn voor problemen met de schoolrekening.

Eveneens in ondergeschikte orde wordt de Commissie gevraagd of een school ouders via het schoolreglement mag verplichten om een contract te sluiten met één specifieke dienstverlener die in de plaats van de school instaat voor het innen van de schoolrekening. Het lijkt de vraagsteller daarbij trouwens niet voor discussie vatbaar dat kosten die verband houden met het opstellen, uitsturen en innen van een schoolrekening, kosten zijn die een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of

gesubsidieerde onderwijsinstelling en dat de school die kosten op geen enkele manier mag verhalen op de ouders.

3. Mag een school ouders via algemene bepalingen in het schoolreglement verplichten om de schoolrekening te betalen via domiciliëring en/of verplichten om de schoolrekening voortaan enkel nog elektronisch te ontvangen?

3. ZITTING COMMISSIE

3.1. Datum en uur: 16 september 2019 om 13u.

3.2. Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

3.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs en de ministeriële besluiten van 14 juli 2015 en 21 mei 2019 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter.

Ivo Van Genechten, Rita Lambregts, Luc Faes en Paul De Cock, leden.

3.4. Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden:

Namens het Netwerk tegen Armoede:

- Mevr. Els Vandensande;
- Mevr. Nele Schroyen;
- Mevr. Nele Buyl;
- Mevr. Cindy Van Geldorp;
- 3 ervaringsdeskundigen:
 - o Cindy [...];
 - o Nathalie [...];
 - o Anja [...].

3.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

4. ADVIES VAN DE COMMISSIE

4.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat Staten die partij zijn bij dit Verdrag zich engageren om het secundair onderwijs in zijn verschillende vormen door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor een ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat Staten die partij zijn bij dit Verdrag het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij er zich toe de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake:

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997;

...

Art. VII.6. De Commissie kan vragen van belanghebbenden behandelen over de aangelegenheden bedoeld in artikel VII.5, eerste lid.

** Codex Secundair Onderwijs.*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De bijdrageregeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de betrokken personen meegedeeld. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie de betrokken personen die dergelijke gespreide betaling wensen, zich kunnen richten.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37. Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoeften aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende

onderdelen worden opgenomen :

...

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

...

** Decreet van 2 april 2004 betreffende participatie op school en de Vlaamse Onderwijsraad*
Artikel 21

Het schoolbestuur of zijn gemandateerde legt ieder ontwerp van beslissing voor overleg aan de schoolraad voor als dat betrekking heeft op :

...

7° het opstellen of wijzigen van de volgende regelingen :

a) het schoolreglement; ...

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

4.2. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangebrachte feiten en de geldende regelgeving.

4.3. Advies

4.3.1. Kosteloosheid. Kostenbeperking. Kostenraming en ouderinformatie. Algemeen.

4.3.1.1. Kosteloosheid.

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs).

De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd, mag niet meer

worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder goeude gezinnen. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen moeten vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie men zich voor dergelijke gespreide betaling kan richten.

4.3.1.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

4.3.2. Toepassing.

4.3.2.1. Aanschaf van studiemateriaal. Betalingsmoeilijkheden. Verantwoordelijkheden van de school bij samenwerking met externe aanbieder.

4.3.2.1.1. De Commissie brengt vooreerst in herinnering dat elke school vrij is te bepalen of zij een initiatief neemt om studiematerialen die in de handel te verkrijgen zijn, bij wijze van dienstverlening zelf aan te bieden onder de vorm van verkoop of verhuur. De school kan ook afspraken maken met een firma waar leerlingen terecht kunnen om deze materialen aan te schaffen. De Commissie heeft in eerdere beslissingen en adviezen gesteld dat de vrijwilligheid daarbij de regel is en dat de ouders - behoudens een afzonderlijk te verantwoorden uitzondering – steeds het recht behouden om zich voor het studiemateriaal dat op de vrije markt voor handen is, tot een andere aanbieder te wenden (zie CZB/KL/KSO/2009/245b; CZB/V/KSO/2012/307; CZB/V/KSO/2013/338).

Het waarborgen van die keuzevrijheid veronderstelt dan wel dat de school de ouders tijdig een nauwkeurig overzicht geeft van de aan te schaffen materialen en kostprijs waartegen ze worden aangeboden. Ook wanneer wordt beslist samen te werken met een externe aanbieder, blijft het de verantwoordelijkheid van de school om daarover vooraf transparant te communiceren. Het is niet aanvaardbaar dat ouders worden doorverwezen naar deze externe aanbieder zonder vooraf volledig te zijn geïnformeerd over welke de materialen zijn waarover de leerlingen voor de school verplicht dienen te beschikken. De verantwoordelijkheid van de school voor transparante communicatie houdt eveneens in dat ook bij latere communicatie met de ouders het onderscheid tussen verplicht aan te schaffen materialen en eventueel bijkomende, facultatief aan te schaffen, materialen steeds behouden blijft.

4.3.2.1.2. Aan de Commissie wordt gevraagd zich uit te spreken over de verantwoordelijkheden van een school, inzonderheid met betrekking tot de problematiek van betalingsmoeilijkheden bij ouders, wanneer zij de levering en facturatie van schoolboeken en ander schoolmateriaal uitbesteedt aan een externe commerciële organisatie.

Zullen de betalingsmodaliteiten in principe door deze derde partij worden bepaald, dan heeft de Commissie eerder gesteld dat in dergelijk geval de school niet ontslagen is van haar zorgverplichting voor individuele probleemsituaties (CZB/V/KSO/2013/338).

Daarbij gaat de Commissie uit van volgend kader.

Onverminderd de uit artikel 203, §1 Burgerlijk Wetboek volgende verplichting voor ouders om te voorzien in de middelen nodig om een passende opleiding en ontplooiing van hun kinderen te verzekeren, heeft de Commissie in het licht van de doelstelling van een maximaal gelijke behandeling van de leerlingen, in het verleden meermaals gesteld dat de toegang tot een door de school georganiseerde verdeling van studiemateriaal niet afhankelijk kan gesteld worden van de betaling van eerdere facturen. Zij gaat uit van het principe dat de problematiek van de schulden zoveel als mogelijk moet worden beschouwd als een aangelegenheid tussen school en ouders, waar de leerlingen zo weinig mogelijk in betrokken worden en dat betalingsmoeilijkheden nooit de rechten die een leerling aan zijn inschrijving in de school ontleent, in het gedrang mogen brengen. Elke weerslag op de pedagogische verhouding leerling-school zou onaanvaardbaar zijn (zie CZB/V/GV/2009/242; CZB/V/KSO/2009/247; CZB/V/KSO/2013/338; CZB/V/KSO/2017/387).

De Commissie wijst verder op de verplichting om in de bijdrageregeling te voorzien in afwijkingen ten gunste van ouders die in sociaal minder gunstige omstandigheden verkeren en om in zowel de bijdrageregeling als elke schoolfactuur te vermelden dat gespreide betaling

mogelijk is evenals de contactpersoon tot wie men zich moet wenden als die gespreide betaling wordt gewenst (art. 35 Codex secundair onderwijs).

Eerder heeft de Commissie in dat verband ook gesteld dat de school financiële belemmeringen en betalingsmoeilijkheden kan vermijden door te voorzien in specifieke maatregelen of tegemoetkomingen (vb. afbetalingsplan, spaarsysteem, tussenkomst sociaal fonds) en daarnaast inspanningen te doen om financieel minder goedgezinnen maximaal te wijzen op andere vormen van ondersteuning die buiten de school om worden georganiseerd, vb. door de gemeente of het OCMW, of door de Vlaamse Gemeenschap (CZB/V/KSO/2017/387).

De hoger vermelde verplichting om in het schoolreglement een transparante, in de schoolraad overlegde bijdrageregeling op te nemen, omhelst ook een heldere communicatie over het door de school gevolgde beleid inzake schoolfacturen, betalingsmodaliteiten en achterstallige betalingen. Niettegenstaande het niet in haar bevoegdheid ligt om scholen het gebruik van procedures van gedwongen uitvoering te ontzeggen, heeft de Commissie eerder het gebruik ervan ten zeerste afgeraden (CZB/V/KSO/2013/338).

Dat een school bij het uitbesteden van de levering en facturatie van schoolboeken en andere studiematerialen gebonden blijft aan haar zorgverplichting voor probleemsituaties, houdt voor de Commissie in dat zij een samenwerking met een externe aanbieder dient tot stand te laten komen onder voorwaarden waarbinnen een sociaal verantwoord beleid binnen voormelde krijtlijnen verzekerd is. Ook wanneer ouders zich via dergelijke samenwerking tot een externe aanbieder wenden, blijft de school er verantwoordelijk voor dat dit gebeurt in een kader waarbij vroegere betalingsmoeilijkheden de toegang tot het aanbod niet in de weg staan en wordt voorzien in specifieke maatregelen of tegemoetkomingen voor financieel minder goedgezinnen opdat iedere leerling tijdig over de nodige boeken en/of materiaal zou beschikken. Voor de Commissie dient de school daarbij voor de ouders met vragen of problemen ter zake steeds het eerste aanspreekpunt te blijven. De Commissie onderstreept in dat verband het belang van de aanwezigheid van een unieke contactpersoon op school voor financiële kwesties. Daarbij aansluitend meent de Commissie dat de plicht van de school om vooraf transparant te communiceren over betalingsmodaliteiten en mogelijke afwijkingen ook met betrekking tot het aanbod van studiemateriaal bij de externe aanbieder onverminderd blijft gelden.

Waar de vraagstellers ter zitting nog wijzen op de praktijk van externe aanbieders om voor de bestelling en betaling van boeken of ander studiemateriaal te communiceren via een e-mailadres van de leerling, stelt de Commissie in het licht van het hoger vermeld standpunt dat leerlingen zo weinig mogelijk betrokken mogen worden in de schuldenproblematiek, dat het hoe dan ook niet aanvaardbaar is dat communicatie aangaande onbetaald gebleven facturen via de leerling verloopt. Bij het tot stand komen van een samenwerking met een externe aanbieder, zullen dan ook rond dit punt de nodige afspraken dienen gemaakt te worden.

4.3.2.2. Facturatiebeleid.

4.3.2.2.1. Facturatie via een externe partner. Verantwoordelijkheden van de school.

De Commissie wordt verder gevraagd zich uit te spreken over de vraag onder welke voorwaarden scholen het opstellen, versturen en innen van de schoolrekening - of een deel van de schoolrekening, zoals de inning van de kosten van meerdaagse uitstappen – kan toevertrouwen aan een externe, commerciële partner.

In de mate dat de schoolrekening betrekking heeft op verplichte activiteiten, te onderscheiden van vormen van dienstverlening waarvan de ouders vrij gebruik maken, verwijst de Commissie naar wat zij heeft overwogen in beslissing CZB/KL/KSO/2009/245b met betrekking tot de facturatie via een andere rechtspersoon van kosten voor door de school geprogrammeerde activiteiten:

“De Commissie zorgvuldig bestuur gaat er van uit dat door de school opgelegde activiteiten waarvoor de ouders niet vrij een alternatief kunnen kiezen, moeten worden beschouwd als een onderdeel van de rechtsverhouding tussen school en ouders (of leerlingen). De school kan de ouders nooit verplichten om voor dergelijke activiteiten een verbintenis aan te gaan met een andere organiserende instantie.

De schuldvordering die uit de deelname aan deze activiteiten ontstaat is en blijft een vordering tussen de school en de ouders of de meerderjarige leerling (tenzij na het ontstaan van de vordering zou voldaan zijn aan de wettelijke vereisten voor een overdracht van schuldvordering). De invordering van de kosten die uit een dergelijke verplichte activiteit volgen, gebeurt dan ook ten volle onder de verantwoordelijkheid van de school. Dat blijft zo, ook wanneer de school er voor zou opteren om, onder nog te preciseren voorwaarden, voor de facturatie en de betaling een aparte rechtspersoon in te schakelen.

Het inschakelen van een aparte rechtspersoon voor de betaling van door de school geprogrammeerde schoolactiviteiten roept grote vragen op. Vooreerst zal de school moeten nagaan of dit wel mogelijk is binnen de regelgeving die het statuut van de school beheerst. Elke school moet hierin de voor haar geldende beheers- en boekhoudkundige regels volgen. Vooral wil de Commissie er op wijzen dat het inschakelen van een aparte rechtspersoon voor het factureren en innen van kosten voor door de school geprogrammeerde activiteiten tegenover de ouders nooit meer kan zijn dan een modaliteit van de betaling. Het blijft gaan om gelden die de ouders aan de school verschuldigd zijn en die zij op verzoek van de school aan een andere rechtspersoon betalen. Daaruit volgt dat alle vragen naar verantwoording van de aangerekende kosten door de school moeten worden beantwoord.

Dat het om innen van specifieke schoolkosten gaat, brengt ook mee dat de opbrengst een gebonden bestemming heeft. De school blijft er verantwoordelijk voor dat de geïnde gelden overeenkomstig hun bestemming beheerd worden. Tegenover de ouders blijft de school daarvoor alle verantwoordelijkheid dragen.

...”

De Commissie meent dat deze overwegingen kunnen worden hernomen met betrekking tot de voorliggende vraag en voegt daar het volgende aan toe.

Waar de school volgens de Commissie in beginsel vrij is om te bepalen of zij inzake de facturatie samenwerkt met een externe firma, is zij ervoor verantwoordelijk dat bij zulke samenwerking een sociaal verantwoord beleid wordt gehanteerd binnen de krijtlijnen als hoger vermeld met betrekking tot de vraag over de uitbesteding van de verkoop van studiemateriaal.

Ook wanneer de school de facturatie toevertrouwt aan een externe firma, is zij ertoe gehouden te garanderen dat daarbij de decretale bepalingen inzake het voorzien in afwijkingen voor financieel minder goedge gezinnen en de mogelijkheid tot gespreide betaling worden nageleefd.

Verder geldt ook hier dat de school via een vaste contactpersoon voor de ouders met vragen of problemen inzake financiële kwesties steeds het eerste aanspreekpunt dient te blijven. Ook alle vragen naar verantwoording van de aangerekende kosten moeten door de school worden beantwoord (zie hoger: CZB/KL/KSO/2009/245b).

De Commissie wijst ook nogmaals op de verplichting om in het schoolreglement een transparante, in de schoolraad overlegde bijdrageregeling op te nemen, waarbij de Commissie van oordeel is dat dit voorschrift inhoudt dat het door de school gevolgde beleid inzake schoolfacturen en betalingsmodaliteiten en invordering van achterstallige facturen in deze bijdrageregeling duidelijk moet worden beschreven. Daaruit volgt voor de Commissie dat zowel de samenwerking op zich met een externe firma voor de facturatie als het daarbij gehanteerde beleid inzake betalingsmodaliteiten en achterstallige betalingen na bespreking in de schoolraad moet worden opgenomen in het schoolreglement. Daarbij brengt de Commissie ook in herinnering het gebruik van procedures van gedwongen uitvoering ten zeerste af te raden.

Waar de vraag nog wordt gesteld naar het aanrekenen van kosten voor het opstellen, verzenden en innen op zich van de schoolfactuur, los van enige problematiek inzake laattijdige betaling, wijst de Commissie erop dat het een basiskost betreft die ten laste valt van de school waarvoor een werkingsbudget wordt toegekend en die niet aan de ouders kan worden doorgerekend. Dat de facturatie aan een externe firma wordt toevertrouwd kan daar geen afbreuk aan doen.

4.3.2.2.2. Betalingsmodaliteiten.

De Commissie wordt tot slot de vraag gesteld of een school ouders mag verplichten om de schoolrekening te betalen via domiciliëring en of ouders kunnen verplicht worden de schoolrekening enkel nog elektronisch te ontvangen.

Waar het in beginsel tot de autonomie van de school behoort om de betalingsmodaliteiten vast te stellen, mag de werkwijze op dat vlak het voeren van een sociaal verantwoord beleid waartoe de school gehouden is en waarvan afwijkingen op de bijdrageregeling en de mogelijkheid tot gespreide betaling een onderdeel horen te zijn, niet in de weg staan. Wanneer de school voorschrijft dat facturen enkel via domiciliëring kunnen worden betaald, dreigt dit volgens de Commissie in bepaalde gevallen tot gevolgen te kunnen leiden die niet te rijmen zijn met dergelijk sociaal verantwoord beleid. Uit de zorgverplichting voor individuele probleemsituaties die op de school rust volgt voor de Commissie dat de school voor ouders steeds de mogelijkheid zal moeten openhouden om op deze regel een uitzondering te verkrijgen. In het licht van diezelfde zorgplicht moet steeds in een uitzondering kunnen worden voorzien voor ouders voor wie het louter elektronisch aanbieden van de schoolfactuur een drempel zou blijken te vormen.

De Commissie wijst er tot slot op dat de handelwijze van de school inzake betalingsmodaliteiten dient aan bod te komen in de schoolraad en duidelijk aan de ouders dient te worden gecommuniceerd via het schoolreglement.

4.3.3. De Commissie komt tot volgend advies:

Een school kan in beginsel vrij bepalen de verkoop van studiemateriaal of de schoolfacturatie toe te vertrouwen aan een externe firma, maar blijft er in het licht van de op haar rustende zorgverplichting voor individuele probleemsituaties verantwoordelijk voor dat daarbij een sociaal verantwoord beleid gegarandeerd is dat voorziet in specifieke maatregelen of tegemoetkomingen voor financieel minder goedgezinnen.

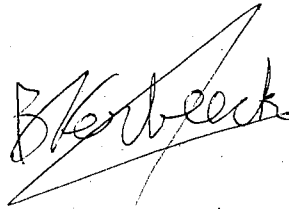
Voor ouders met vragen of problemen inzake financiële kwesties dient de school steeds het eerste aanspreekpunt te blijven.

Een school kan in beginsel verplichten om de schoolrekening te betalen via domiciliëring of de schoolrekening enkel nog elektronisch te ontvangen, maar dient op grond van haar plicht om individuele financiële probleemsituaties op te vangen steeds te voorzien in de mogelijkheid van een uitzondering op die regel.

Brussel, 16 september 2019

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter